

Oog wenk

PAUL TROSSÈL KREEG IN 2008 EEN
HERSENSTAMINFARCT. HIJ WAS 36. TOEN HIJ ONTWAAKTE,
KON HIJ ALLEEN NOG MET ZIJN OGEN KNIPPEREN. DIT IS EEN
VOORPUBLICATIE UIT EEN BOEK OVER ZIJN LEVEN.

ARIANNE Het was fris in de badkamer. Ik draaide de douchekraan open – snel, zodat het koude water mijn armen niet raakte. Eigenlijk wilde ik best nog even terug naar bed, maar voor onze zoon Hugo was de dag allang begonnen. Om acht uur waren we maar opgestaan. Ach, we sliepen vroeg gisteren. Paul had de afgelopen maanden keihard gewerkt aan een nieuwe productielijn in zijn chocoladefabriek. Voor zijn carrière waren we verhuisd naar Bulgarije. Hij was hondsmoe. Na een kwartiertje draaide ik de kraan weer uit en pakte de handdoek van de verwarming. Terwijl ik mijn haren afdroogde, hoorde ik Paul roepen. “Arianne. Je moet komen.” Typisch Paul, die zat weer zo in zijn eigen wereld dat hij vergat dat ik stond te douchen. Ik duwde de deur van de badkamer een stukje open. Stoom ontsnapte. “Even wachten, man. Je bent niet op je werk. Ik sta me net af te drogen.” “Je moet nu komen. Het gaat niet goed”, zei Paul weer, nu met een harde stem.

Dit keer schrok ik. Hij klonk dwingend. Zou er iets met Hugo zijn? Ik sloeg mijn handdoek om en liep met een half nat lichaam de woonkamer in. Hugo zat in zijn canvas kikkerstoeltje naar de tv te kijken, Paul zat achter hem op de bank. Mijn hart sloeg over – zijn hele lichaam schokte. “Enne wiele vanne bus ga hond e ond, hond e ond”, zong Hugo. Ik zag hoe Paul opzij zakte en geluidloos omviel op de bank. Hugo had niets door. “Ik verlies mijn spraa ...”, stamelde Paul. Hij keek me verdwaasd aan, het schokken was gestopt. In paniek belde ik onze huisarts; hij droeg me op om Paul op zijn zij op de grond te leggen en beloofde meteen te komen. Ik gooide de telefoon op de bank en trok aan Pauls linkerarm. Het lukte me niet om zijn lichaam op te vangen; hij was te zwaar en mijn vijf maanden zwangere buik zat in de weg. Met een bonk viel Paul op het grijze kleed, in zijn T-shirt en boxershorts. Mijn handdoek viel ernaast. Naakt ging ik naast hem op de grond zitten. “Paul, hoor je me? Heb je ergens pijn? Kijk eens naar me. Je laat me niet alleen hoor.”

Paul zei niets, maar keek me aan met een scherpe blik. Hugo draaide zich om in zijn kikkerstoel en keek naar Paul.

“Doet papa nou?”

TEKST **LAURA VAN DER BURGT**

Ik zag hoe Paul opzij zakte en geluidloos omviel op de bank. Hij keek me verdwaasd aan

PAUL Boven me verscheen een helderblauwe lucht. Een vogel vloog over. Het was uitstekend ski-weer: zonnig en koud, geen weer om in je ondergoed naar buiten te gaan. De ambulancebroeders zwoegden om me van de trap af te krijgen, ik hoorde ze hijgen aan weerszijden van mijn hoofd. Ik voelde hoe de kou bezitnam van mijn voeten. Ik probeerde ze tegen elkaar te wrijven, maar ze bewogen niet. Ik wilde vragen of iemand wat kleding voor me kon halen, maar mijn ademhaling miste de kracht om geluid te produceren. Ze zagen niet dat ik iets wilde zeggen.

Wat was er in godsnaam aan de hand? Al mijn zintuigen functioneerden nog, maar ik kon helemaal niets meer bewegen. Geen paniek, zei ik tegen mezelf. Het kón niets ernstig zijn. Het moest iets tijdelijks zijn, iets lulligs, een bacterie-infectie of zo. Kalm blijven, bleef ik in mezelf herhalen.

Toen werd alles zwart.

ARIANNE In de wachtruimte van de eerste hulp plantte de huisarts me op een stoel. Pas na een uur kwam hij terug met de behandelend arts. De arts ontweek mijn ogen niet, daaruit maakte ik op dat hij me in elk geval geen overlijdensbericht kwam brengen.

“Uw echtgenoot ligt op de intensive care”, vertelde hij. “Voorlopig houden we hem in een kunstmatig coma. Als hij weer stabiel is, brengen we hem bij en kunnen we onderzoeken doen.”

“Maar is hij dan in levensgevaar?” vroeg ik geschokt. “Heeft u enig idee wat er is gebeurd?”

“Het is nog te vroeg om conclusies te trekken, we zullen eerst de komende dagen moeten doorkomen.”

Verbluft zakte ik terug op mijn stoel.

“U kunt nu even naar hem toe, als u dat wilt. Loopt u maar mee.”

Snel stond ik op en liep achter de arts aan.

“Het is belangrijk dat u rustig blijft”, benadrukte de arts, nadat hij me een groene papieren muts, overschoentjes en een blauwe jas had gegeven. Mijn buik paste er net in. “Zijn lichaam heeft het erg zwaar gehad. We moeten het bezoek tot tien minuten beperken.”

Ik knikte gedwee en liep achter hem aan een grote, lichte ruimte in.

Achter het vierde gordijn stond een ziekenhuisbed dat was omgeven door machines. Daarin lag het lange, levenloze lichaam van Paul. Geschokt sloeg ik mijn handen voor mijn gezicht. Nog nooit had ik hem zo weerloos gezien. Mijn schouders begonnen te schokken, met mijn handen voor mijn mond probeerde ik mijn verdriet te smoren. De tranen liepen over mijn handen. Huilend keek ik toe hoe zijn borstkas langzaam op en neer ging. Uit. In. Uit. In. Hield dat apparaat hem in leven? Rechts van het bed stond de monitor die zijn hartritme volgde. De groene piekjes gleden gelijkmatig over het scherm. Ik ademde in en probeerde mezelf te herpakken. Dit was niet het moment om in te storten, Paul had niets aan een labiel vrouwtje aan zijn bed. Voorzichtig legde ik mijn hand op zijn arm.

“Hé ...”, fluisterde ik. “Ik ben bij je, Paul. Het komt allemaal goed.”

Dagen kropen voorbij, zonder dat er iets veranderde. Op aandringen van mijn ouders besloot ik dat we terug naar Nederland zouden gaan. Ik moest realistisch zijn. Over amper vier maanden zou ik bevallen en Paul was beter af in een Nederlands revalidatiecentrum. Zijn herstel zou een lange tijd in beslag nemen.

PAUL Dorst. Ik probeerde mijn lippen van elkaar te doen, ze waren droog en gebarsten. Toch leek het alsof ze aan elkaar geplakt zaten, er kwam geen beweging in. Ik probeerde te slikken, maar het ging niet. Zat er iets in mijn keel? Ik zou een moord doen voor een glas water.

Of cola, nog beter.

Geroezemoes in de verte. Ik opende langzaam mijn ogen en staarde een kleine kamer in. Mijn rechteroog bleef half gesloten, ik kon niet zien wat er rechts van me was. Het was donker. En dit was duidelijk niet mijn bed. Wat was dat schurende geluid in mijn hals? Ik wilde overeind komen, maar mijn armen bewogen niet. Zaten ze vast? Het voelde alsof ze gespalkt waren, met de vingers gespreid. Mijn ogen sloten zich weer. “Hallo, ben je daar?”

Zij was het. Arianne. Mijn lieve Arianne. Ik opende moeizaam mijn ogen en keek haar aan. Ze dronk iets uit een pakje: een of ander yoghurtdrankje. Een smoothie, zo leek het. Ze keek bezorgd naar me. Mijn dorst was nog erger dan anders, ik wilde zeggen dat ik snakte

naar een slokje uit dat pakje. Er gebeurde niets. Waarom kwam er nou nog steeds geen geluid uit mijn keel? Ik wilde wijzen naar het pakje, maar ook mijn armen weigerden dienst. Ik keek haar vragend aan en probeerde te knikken, maar ze merkte het niet. Verdomme.

“Weet je waar je bent?”

Nee. Ja. In een ziekenhuis. Een Nederlands ziekenhuis. En dat was gek, want we woonden in Bulgarije. Wat was er ook weer gebeurd?

Fuck. Ineens dacht ik aan de zondagmorgen op de bank, toen mijn oren begonnen te suizen. Snel daarna was alle kracht uit mijn lichaam weggevloeid. Dat was dus kennelijk nog steeds zo. Arianne keek me fronsend aan. “Ik heb je dit al honderd keer gezegd, omdat ik niet zeker weet of je me hoort en of je alles onthoudt. Voor de zekerheid vertel ik het je nog een keer. Kun je met je ogen knipperen als je me begrijpt?” Knipperen? Mijn vrouw was duidelijk al op hoogte van het feit dat ik niet kon praten. Hoe lang lag ik hier dan al?

“Je hebt een maand geleden een hersenstaminfarct gehad. Ze hebben je naar Nederland gevlogen, naar het UMC. Daar zijn we nu”, zei ze.

Langzaam gleed ik weg, de diepte in.

Ik voelde lippen op de mijne. Een kus. Ze was er weer. Ik rook de zoete geur van mango; vast weer van die smoothie waar ik alleen naar kon kijken. Met moeite opende ik mijn ogen. Er stond iemand naast haar. Arianne zag er moe uit, haar buik was groot en rond. Ik wilde haar vragen hoe ze zich voelde, maar ik kon niet anders dan haar aankijken. “Dit is de logopediste. Ze gaat ons helpen om te communiceren”, zei ze. De logopediste hield een geplastificeerd A4tje omhoog, waarop het alfabet stond. Het was opgedeeld in vier rijen:

A B C D E F G

H I J K L M N

O P Q R S T

U V W X Y Z.

Aha, ze zou me laten spellen.

“Dit is een letterkaart”, zei ze. “Kun je een woord in gedachten nemen?”

Ik wist meteen wat ik wilde zeggen.

“Arianne, jij wijst steeds een voor een de vier regels van het alfabet aan. Als je bij de juiste regel bent, kijkt Paul omhoog. Dan noem je één voor één de letters uit die rij op. Paul kijkt omhoog als je bij de juiste letter bent. Eens kijken of het lukt.”

Arianne keek me opgetogen aan. “Nou, daar gaan we. Eerste regel?”

Ik reageerde niet. Ze moest bij de derde regel zijn.

“Paul? Is het de eerste regel?”

Shit, ik moest natuurlijk nee zeggen. Snel keek ik omlaag.

“Tweede regel?”

Ik keek omlaag. Wat een monnikenwerk was dit.

“Derde regel.”

Ik keek omhoog.

“Derde regel!” riep Arianne uit. “Klopt dat, Paul?”

Weer keek ik omhoog.

“Misschien moeten we afspreken dat je alleen omhoog kijkt als ik bij de juiste letter ben. Anders lig je de hele tijd nee te knipperen”, zei ze. Ik keek omhoog en deed dat nogmaals toen ze bij de s was. Volgende letter. M. O. Weer een o. En dan een t. Wat ging dit langzaam. Arianne keek vertwijfeld, ze had geen idee wat ik wilde zeggen. Ik wilde lachen, maar in plaats daarvan kwamen er onbeheerste klanken uit mijn mond. Het klonk alsof ik achterlijk was, maar het kon me niks schelen. We hadden contact. En dichter bij een slok drinken was ik in weken niet geweest.

Arianne stopte even, haar ogen liepen vol. “Ik heb je stem zo gemist”, zei ze. Ik wilde haar gezicht in mijn handen nemen, maar ik kon

PAUL Mijn vriend Edo was de eerste die het me durfde te vragen. ‘Wil je zo nog wel leven?’

ARIANNE Hij huilde, loeiend als een gewond dier. De reddeloosheid was niet om aan te zien

alleen naar haar kijken. Snel veegde ze haar tranen weg. Zo kende ik haar, geen sentimenteel gedoe.

“Oké. S-m-o-o-t ... Klopt dat?”

Ik keek omhoog.

“Eerste, tweede. H ... H? Eerste, tweede. H, i ... I? Smoothie ...?”

Ik keek omhoog – drie, vier keer achter elkaar.

Arianne keek me verwonderd aan. “Smoothie, bedoel je dat? Jezus, man. Je praat weken niet met me en dan kom je hiermee? Smoothie?”

Weer die oergeluiden uit mijn mond. Waarom kwamen die er wel uit, en gewone woorden niet?

Ik keek nogmaals strak naar het pakje, dat op het tafeltje naast haar stond. Toen snapte ze het. Voorzichtig druppelde Arianne wat vocht uit het pakje op mijn mond en tong. Ik was niet in staat om het door te slikken. Een druppel liep van mijn lippen af, over mijn wang. De rest liep langzaam mijn mond in. Hemels was het.

ARIANNE De arts deed zijn best de conclusie van het team specialisten netjes te verpakken, maar de boodschap was verpletterend. “Er is de afgelopen zes weken weinig veranderd in Pauls toestand. Als er functies zouden herstellen, dan zou het begin daarvan nu enigszins zichtbaar moeten zijn. Op basis daarvan constateren wij dat hij niet meer in staat zal zijn een zelfstandig leven te leiden.”

Ik voelde hoe mijn hart oversloeg. Wat zei hij nu?

“Bedoelt u dat dit het is?” stamelde ik.

Paul kermde.

“Het herseninfarct heeft grote schade aangericht. Wij denken inderdaad dat hij niet meer herstelt.” Onthutst keek ik hem aan. Zei hij dit echt? “Voor ons is uw man uitbehandeld. Het spijt me ontzettend voor u.” Na een lange stilte gaf de arts me een hand en verliet de kamer. Ik legde mijn hoofd op het bed en begroef het in Paul nek.

“Dit kan niet waar zijn”, fluisterde ik.

Paul begon te huilen, maar ineens werd hij bevangen door een hoestbui. Zijn hele lichaam verkrampte. Met ingetrokken armen en benen hoestte en huilde hij, loeiend als een gewond dier. De reddeloosheid was niet om aan te zien.

PAUL Laaiend was ik. Ziedend. Op mijn lamme lijf, dat het nu al weken liet afweten. Op de krampen in mijn buik, die met de dag erger leken te worden. Mijn darmen functioneerden totaal niet meer, dat merkte ik aan alles. Op die kuts spasmen, waardoor ik bij de minste opwinding in elkaar kromp als een baby. Waarom bewoog ik wél als ik het niet wilde, en níét als ik het wel wilde? Ik wilde de hele teringbende in het ziekenhuis bij elkaar schreeuwen, maar ik kon niet eens fluisteren.

Ik haatte de walgelijke scheten die ik produceerde terwijl er mensen aan mijn bed zaten, de lucht was niet te harden. Ik poepte elk uur in mijn broek en moest mijn billen door anderen laten afvegen. Ze brandden alsof er zoutzuur overheen was gegooid. Het zou me niet verbazen als ze kapot waren, maar dat kon ik zelf niet eens zien. Ik vervloekte het klotespelsysteem, waarmee het uren duurde voordat ik een fatsoenlijke zin geproduceerd had.

Maar het allerergst vond ik mijn totale afhankelijkheid. Ik kon nauwelijks duidelijk maken wat ik bedoelde, geen kranten lezen, niet zappen, niet bellen, geen stukje wandelen over de gang.

Mijn vriend Edo was de eerste die me durfde te vragen naar mijn donkerste gedachten.

“Wil je zo nog wel leven?” ●

PAUL TROSSÈL (1972) kreeg op 17 februari 2008 een ernstig hersenstaminfarct. Hij werkte als productiemanager in een chocoladefabriek in Bulgarije voor een grote Nederlandse multinational. Zijn vrouw Arianne was vijf maanden zwanger van hun tweede kind, zoontje Hugo was twee. Sindsdien lijdt Paul aan het locked-insyndroom. Dat betekent dat hij geen enkel lichaamsdeel bewust zelf kan aansturen, maar dat zijn bewustzijn, gehoor en zicht intact zijn. Ook het gevoel in zijn huid, lijf en ledematen heeft hij nog en hij kan ruiken en proeven. Praten kan hij niet. Zijn heldere geest is opgesloten in een volledig verlamde lichaam. In 2015 interviewde Laura van der Burgt hem voor een serie in LINDA., daarna schreef ze een boek over het leven van Paul en Arianne. *Oogwenk* is te koop vanaf 20 september (uitgeverij Water).